

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 11 mars 2004 *

I mål C-182/01,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Oberlandesgericht Düsseldorf (Tyskland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH

och

Werner Jäger,

angående tolkningen av artikel 14.3 sjätte strecksatsen i rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt (EGT L 227, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 60, s. 196) och artiklarna 3.2 och 8 i kommissionens förordning (EG) nr 1768/95 av den 24 juli 1995 om införande av genomförandebestämmelser för det undantag i jordbruket som föreskrivs i artikel 14.3 i förordning nr 2100/94 (EGT L 173, s. 14),

* Rättegångsspråk: tyska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av domarna P. Jann, tillförordnad ordförande vid femte avdelningen, samt C.W.A. Timmermans och S. von Bahr (referent),

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH, genom K. von Gierke, Rechtsanwalt,
- Werner Jäger, genom W. Graf von Schwerin och M. Miersch, Rechtsanwälte, samt M.R.E. Wilhems, Patentanwalt,
- Italiens regering, genom I.M. Braguglia och M.M. Fiorilli, avvocati dello Stato, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom G. Braun och M. Niejahr, båda i egenskap av ombud, biträdda av R. Bierwagen, Rechtsanwalt,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 3 oktober 2002 av: Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH, företrätt av K. von Gierke och E. Krieger, Rechtsanwalt, Werner Jäger, företrädd av W. Graf v. Schwerin, M. Miersch och M.R.E. Wilhelms, Förenade kungarikets regering, företrädd av P. Ormond, i egenskap av ombud, biträdd av M. Hoskins, barrister, och kommissionen, företrädd av G. Braun, biträdd av R. Bierwagen,

och efter att den 7 november 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Oberlandesgericht Düsseldorf har, genom beslut av den 22 mars 2001 som inkom till domstolen den 26 april samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt två frågor om tolkningen av artikel 14.3 sjätte strecksatsen i rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt (EGT L 227, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 60, s. 196) och artiklarna 3.2 och 8 i kommissionens förordning (EG) nr 1768/95 av den 24 juli 1995 om införande av genomförandebestämmelser för det undantag i jordbruket som föreskrivs i artikel 14.3 i rådets förordning nr 2100/94 (EGT L 173, s. 14).

- 2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH (nedan kallat STV) och Werner Jäger angående den sistnämndes skyldighet att i egenskap av jordbrukare på begäran uppges för STV om, och i så fall i vilken mån, han odlar olika växtsorter som kan vara skyddade enligt förordning nr 2100/94.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

Förordning nr 2100/94

- 3 Genom förordning nr 2100/94 införs gemenskapens växtförädlarrätt som den enda formen i gemenskapen av industriellt rättsskydd för växtsorter. Detta framgår av artikel 1 i förordningen.
- 4 Enligt artikel 11.1 i nämnda förordning är det den person, kallad förädlaren, "som förädlat, eller upptäckt och utvecklat sorten, eller den till vilken rätten har övergått" som har rätt till gemenskapens växtförädlarrätt.

5 Enligt artikel 13.1 och 13.2 i förordning nr 2100/94 gäller följande:

”1. Gemenskapens växtförädlarrätt skall ha den verkan att innehavaren eller innehavarna av gemenskapens växtförädlarrätt, nedan kalla[d] rättsinnehavaren, har rätt att utföra de åtgärder som fastställs i punkt 2.

2. Utan att påverka tillämpningen av bestämmelserna i artiklarna 15 och 16 skall följande åtgärder kräva tillstånd från rättsinnehavaren när de avser sortbeståndsdelar eller skördat material av den skyddade sorten, båda nedan kallade material:

a) Produktion eller reproduktion (förökning).

b) Behandling med avseende på förökning.

c) Erbjudande till försäljning.

d) Försäljning eller annan form av saluföring.

e) Export från gemenskapen.

f) Import till gemenskapen.

g) Lagring i syfte att utföra de åtgärder som avses i a till f.

Rättsinnehavaren kan göra sitt tillstånd avhängigt villkor och begränsningar.”

6 I artikel 14.1 i ovannämnda förordning föreskrivs emellertid följande:

”Trots vad som sägs i artikel 13.2 och i syfte att skydda jordbruksproduktionen är det tillåtet för jordbrukare att för förökning på mark i sina egna jordbruksföretag använda den skördeprodukt som de har erhållit genom att i sina egna företag använda förökningsmaterial av en sort, undantaget hybrider och syntetiska sorter, som omfattas av gemenskapens växtförädlarrätt.”

7 I artikel 14.2 i förordning nr 2100/94 anges att denna rätt, som betecknas jordbrukarprivilegiet, endast är tillämplig för de arter av lantbruksväxter som räknas upp i artikeln. Dessa arter inordnas i fyra kategorier, nämligen foderväxter, spannmål, potatis samt olje- och fiberväxter.

8 Enligt artikel 14.3 i förordning nr 2100/94 skall ”[i]nnan denna förordning träder i kraft, villkor fastställas i tillämpningsföreskrifter enligt artikel 114 för tillämpning av undantaget i punkt 1 och för att skydda förädlarnas och jordbrukarnas legitima intressen”. I nämnda punkt anges de kriterier som skall ligga till grund för fastställandet av villkoren, som bland annat avser att det inte får förekomma några kvantitativa restriktioner på jordbrukarnivå, att det skall

vara tillåtet för jordbrukaren att själv iordningställa eller låta iordningställa den skördade produkten till utsäde, att jordbrukarna — med undantag av små jordbrukare — har en skyldighet att betala en rimlig ersättning till rättsinnehavaren som skall vara betydligt lägre än det belopp som utkrävs för en licens för produktion av förökningsmaterial av samma sort i samma område, och att rättsinnehavarna själva är ansvariga för kontrollen av tillämpningen av nämnda artikel 14.

- 9 I artikel 14.3 sjätte strecksatsen i förordning nr 2100/94 föreskrivs bland nämnda kriterier även en skyldighet för jordbrukarna att tillhandahålla information. Denna bestämmelse har följande lydelse:

”Rättsinnehavaren skall efter anmodan få relevanta uppgifter från jordbrukare och leverantörer av tjänster för iordningställande. Officiella organ som deltar i kontrollen av jordbruksproduktionen kan likaledes vidarebefordra relevanta uppgifter om de har fått dessa uppgifter som ett led i den normala tjänsteutövningen och det inte innebär extra bördor eller kostnader. Såvitt angår personuppgifter skall dessa bestämmelser inte påverka tillämpningen av gemenskapens och medlemsstaternas lagstiftning om skydd av fysiska personer i samband med hanteringen av och fri rörlighet för personuppgifter.”

- 10 Det följer av skälen 17 och 18 i förordning nr 2100/94 att ”utövandet av rättigheter knutna till gemenskapens växtförädlarrätt skall underställas begränsningar fastställda i bestämmelser som skall antas med hänsyn till allmänintresset” och att ”detta [bland annat] omfattar ... att jordbruksproduktionen skall säkras” samt att ”jordbrukare ... därför [bör] tillåtas att på vissa villkor använda skördeprodukten för förökningsändamål”.

Förordning nr 1768/95

11 Enligt artikel 1 i förordning nr 1768/95 fastställs i denna förordning genomförandebestämmelserna om villkoren avseende det undantag som föreskrivs i artikel 14.1 i förordning nr 2100/94.

12 I artikel 2 i nämnda förordning föreskrivs följande:

”1. De villkor som anges i artikel 1 skall uppfyllas både av rättsinnehavaren, såsom företrädare för förädlaren, och av jordbrukaren på sådant sätt att de skyddar varandras legitima intressen.

2. De legitima intressena skall inte anses vara skyddade, om ett eller flera av dessa intressen ogynnsamt påverka[s] utan hänsyn till behovet att bibehålla en skälig balans mellan dem alla eller proportionalitet mellan syftet med villkoret i fråga och dess verkliga effekt.”

13 I artikel 3.1 och 3.2 i förordningen föreskrivs följande:

”1. De rättigheter och skyldigheter för rättsinnehavaren som uppstår till följd av bestämmelserna i artikel 14 i [förordning nr 2100/94], såsom angivna i den här förordningen, med undantag av rätten till en rimlig ersättning enligt artikel 5, om den redan har fastställts, kan inte överföras till andra personer. De skall dock ingå som rättigheter och förpliktelser vid överföring av en växtförädlarrätt inom gemenskapen i enlighet med bestämmelserna i artikel 23 i [förordning nr 2100/94].

2. De rättigheter som anges i punkt 1 kan åberopas av enskilda innehavare, gemensamt av flera rättsinnehavare eller av en organisation av rättsinnehavare som är etablerad i gemenskapen på gemenskapsnivå eller nationell, regional eller lokal nivå. En organisation av rättsinnehavare kan agera enbart för sina medlemmar och endast för dem som har lämnat sina respektive skriftliga fullmakter till organisationen. Den skall tjänstgöra antingen genom en eller flera av sina företrädare eller genom av den godkända revisorer inom deras respektive förordnande.”

14 I artikel 4.3 i förordning nr 1768/95 föreskrivs följande:

”Den person eller de personer som vederbörande företag tillhör som egendom vid den tidpunkt då uppfyllandet av en förpliktelse krävs, skall anses vara företagets jordbrukare, såvida vederbörande inte kan bevisa att en annan person är den jordbrukare som skall uppfylla förpliktelsen i enlighet med bestämmelserna i punkt 1 och 2.”

15 I artikel 8 i förordning nr 1768/95 föreskrivs följande:

”1. Den information som jordbrukaren skall tillhandahålla rättsinnehavaren enligt artikel 14.3 sjätte strecksatsen i förordning [nr 2100/94] kan fastställas i ett avtal mellan rättsinnehavaren och den berörda jordbrukaren.

2. Då ett sådant avtal inte har ingåtts eller inte är tillämpligt, skall jordbrukaren, utan att det påverkar informationskrav enligt annan gemenskapslagstiftning eller

lagstiftning i medlemsstaterna, på begäran av rättsinnehavaren vara förpliktad att lämna nödvändig information till rättsinnehavaren. Följande uppgifter skall anses som nödvändiga:

- a) Jordbrukarens namn och hemvist samt anläggningens adress.
- b) Upplysning om jordbrukaren har använt skördeprodukte[r] av en eller flera sorter som tillhör rättsinnehavaren på sin anläggning.
- c) Om jordbrukaren har använt sådant material, skördemängden av den eller de tillämpliga sorter som jordbrukaren har använt i enlighet med artikel 14.1 i förordning [nr 2100/94].
- d) Enligt samma villkor, namn och adress för den person eller de personer som har tillhandahållit en tjänst att bearbeta den ifrågavarande skördeprodukten till användning som utsäde.
- e) Om den enligt punkterna b, c eller d erhållna informationen inte kan bekräftas i enlighet med bestämmelserna i artikel 14, mängden av förökningsmaterial på licens av de berörda sorter som använts samt namn och adress på leverantören eller leverantörerna av dessa sorter.

...

3. De upplysningar som avses under 2 b–e skall gälla innevarande regleringsår och ett eller flera av de tre föregående regleringsår för vilka rättsinnehavaren inte tidigare har begärt information i enlighet med bestämmelserna i punkt 4 eller 5.

Det första regleringsår som informationen skall lämnas för skall vara tidigast det år under vilket den första begäran om information gjordes med hänsyn till den sort eller de sorter och den jordbrukare som är aktuella, under förutsättning att rättsinnehavaren har vidtagit lämpliga åtgärder för att säkerställa att jordbrukaren vid förvärvet av förökningsmaterial av sorten eller sorterna tidigare eller vid den tidpunkten åtminstone upplystes om att en ansökan om gemenskapens växtförädlarrätt inlämnats eller att en sådan rätt beviljats samt om de villkor som gäller vid användning av det förökningsmaterialet.

...

4. I sin begäran skall rättsinnehavaren ange sitt namn och sin adress, den sort eller de sorter som han önskar få information om samt hänvisning eller hänvisningar till den eller de av gemenskapens växtförädlarrätter som är tillämpliga. Om jordbrukaren så kräver skall en skriftlig begäran lämnas tillsammans med bevis på rättsinnehavet. Utan att påverka bestämmelserna i punkt 5 skall begäran lämnas direkt till den berörda jordbrukaren.

5. En begäran som inte har lämnats direkt till den berörda jordbrukaren skall anses uppfylla bestämmelserna i punkt 4 tredje meningen, om den sänds till en jordbrukare via följande organ eller personer med deras respektive tidigare godkännande:

- Organisationer av jordbrukare eller kooperativ, avseende alla jordbrukare som är medlemmar i en sådan organisation eller ett sådant kooperativ, eller

- bearbetningsföretag, avseende alla jordbrukare för vilka de har utfört tjänster för beredning av tillämplig skördeprodukt till utsäde under innevarande regleringsår och under de tre föregående regleringsåren, med början det regleringsår som anges i punkt 3,

eller

- leverantörer av licensbelagt förökningsmaterial av sorter som tillhör rättsinnehavaren, avseende alla jordbrukare som de har tillhandahållit sådant förökningsmaterial under det innevarande regleringsåret och under de tre föregående regleringsåren, med början det regleringsår som anges i punkt 3.

6. Vid en begäran i enlighet med bestämmelserna i punkt 5 krävs inga uppgifter om enskilda jordbrukare. Organisationerna, kooperativen, bearbetningsföretagen eller leverantörerna kan ha tillstånd av de berörda jordbrukarna att få lämna den nödvändiga informationen till rättsinnehavaren.”

Den nationella lagstiftningen

- 16 I 10a § sjätte stycket i Sortenschutzgesetz 1985 (1985 års lag om skydd för växtförädlingsrätter), i dess lydelse av den 25 juli 1997 (BGBl. 1997 I, s. 3165, nedan kallad SortG) fastställs en skyldighet att informera om de växtförädlarrätter som skyddas i tysk rätt. Bestämmelsen har följande lydelse:

”Jordbrukare som utnyttjar möjligheten att bedriva odling och bearbetningsföretag som befullmäktigats av jordbrukarna är skyldiga att underrätta rättsinnehavarna om odlingens omfattning.”

Tvisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 17 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att STV är ett enligt tysk rätt bildat bolag med begränsat ansvar (Gesellschaft mit beschränkter Haftung) vars verksamhetsföremål är att tillvarata de ekonomiska intressena för fysiska och juridiska personer samt enkla bolag som direkt eller indirekt producerar eller säljer utsäde eller är engagerade i produktion av eller handel med utsäde. Bolaget har som särskilt verksamhetsföremål först och främst till uppgift att övervaka växtförädlarrätter på nationell och internationell nivå, i synnerhet att genomföra undersökningar i företag som framställer och distribuerar utsäde när det gäller delägarnas eller tredje mans växtförädlarrätter. Verksamhetsföremålet utgörs vidare av att inkassera licensavgifter för växtförädlarrätter, vidta allmänna åtgärder som främjar produktionen och säkerställa försäljningen av utsäde och att konsumenterna erhåller felfritt utsäde av hög kvalitet. Bolagets verksamhetsföremål omfattar dock inte köp och försäljning av utsäde.

- 18 Bland STV:s delägare återfinns innehavare av växtförädlarrätter och av exklusiva växtförädlarlicenser enligt nationell rätt (SortG) och/eller enligt gemenskapsrätten (förordning nr 2100/94). Enligt begäran om förhandsavgörande synes även Bundesverband Deutscher Pflanzenzüchter eV (BDP) ingå bland delägarna. Medlemmarna i BDP utgörs bland annat av en stor grupp innehavare av växtförädlarrätter och innehavare av exklusiva växtförädlarlicenser enligt tysk rätt och/eller enligt gemenskapsrätten.
- 19 På grundval av skriftliga fullmakter gjorde STV i eget namn vid ett stort antal tyska domstolar i mål mot hundratals tyska jordbrukare, däribland Werner Jäger, gällande rättigheter beträffande växtförädlarrätt vid plantering avseende mer än 500 skyddade växtsorter rörande fler än 60 personer som är rättsinnehavare och/eller licensinnehavare enligt den nationella rätten eller enligt gemenskapsrätten. Bland de sistnämnda återfinns STV:s delägare och medlemmarna i en sammanslutning som är delägare i STV, samt personer som varken är delägare eller medlemmar i en ansluten sammanslutning, men som genom skriftliga fullmakter gett STV i uppdrag att mot vederlag och i eget namn göra gällande deras rättigheter vid plantering av skyddade växtsorter.
- 20 STV yrkade att Werner Jäger skulle förpliktas att lämna information om i vilken omfattning han under odlingsperioden 1997/1998 planterat någon av mer än 500 växtsorter, varav en tredjedel är skyddade genom förordning nr 2100/94.
- 21 Enligt den nationella domstolen ansåg STV sig vara en organisation av rättsinnehavare i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95. Vidare ansåg sig STV ha rätten att vid domstol göra gällande rättsinnehavarnas och licensinnehavarnas rättigheter då dessa lämnat fullmakt till detta. Enligt STV fick bolaget göra detta oberoende av om dessa personer är delägare i STV eller ej.

- 22 Enligt den nationella domstolen gjorde STV även gällande att Werner Jäger i egenskap av jordbrukare är skyldig att lämna information till STV om och i förekommande fall i vilken utsträckning han odlat någon av de växtsorter som anges i begäran, utan att STV konkret måste visa att han faktiskt odlat en viss växtsort. Denna omfattande informationsskyldighet vad avser växtförädlarrätt enligt förordning nr 2100/94 följer enligt STV av artikel 14.3 sjätte strecksatsen i nämnda förordning jämförd med artikel 8.2 i förordning nr 1768/95.
- 23 Werner Jäger gjorde gällande att artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 avser en organisation eller en förening av medlemmar. Bestämmelsen avser däremot inte ett rörelsedrivande bolag, såsom ett bolag med begränsat ansvar, som inte har medlemmar utan delägare. Även om STV skulle anses vara en association i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95, är denna bestämmelse enligt Werner Jäger inte tillämplig på innehavare av gemenskapsrättslig växtförädlarrätt som endast är medlemmar i en delägare i STV eller som skall anses vara externa i förhållande till detta bolag.
- 24 Vad gäller rätten till information gjorde Werner Jäger gällande att jordbrukaren varken enligt artikel 14.3 sjätte strecksatsen i förordning nr 2100/94 eller enligt artikel 8 i förordning nr 1768/95 är skyldig att tillhandahålla information om rättsinnehavaren inte visat att jordbrukaren använt utsäde på något sätt.
- 25 Landgericht Düsseldorf (Tyskland) avvisade STV:s talan mot Werner Jäger. Landgericht fann att STV inte hade rätt att väcka en dylik talan i sitt eget namn för de rättsinnehavare och licensinnehavare beträffande vilka STV inte hade visat att de var medlemmar med rättigheter. Landgericht ogillade talan i övrigt, och slog fast att STV inte hade visat om, och beträffande vilka växtsorter, de som hade gett STV en fullmakt var innehavare av växtförädlarrätt eller av exklusiva licensrättigheter under den berörda perioden.

- 26 STV överklagade denna dom till Oberlandesgericht Düsseldorf.
- 27 Oberlandesgericht uppger att målets utgång i första hand beror på huruvida STV, som inte gör gällande några egna växtförädlarrätter, har behörighet att i eget namn göra gällande de växtförädlarrätter som följer av den nationella rätten och av gemenskapsrätten och som tillkommer de rättsinnehavare och licensinnehavare som anges vid namn i ansökan.
- 28 Den nationella domstolen anger i detta avseende att det förefaller som om begreppen "organisation" och "medlemmar" i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 borde tolkas extensivt. Skälen till detta synes särskilt vara att nämnda bestämmelse skall anses vara en självständig bestämmelse och att det i den tyska språkversionen allmänt sett är fråga om organisation (Organisation) på samma sätt som när det är fråga om en förening (Vereinigung) utan att det anges någon särskild juridisk form. Enligt den nationella domstolen kvarstår emellertid tvivel avseende frågan huruvida denna bestämmelse omfattar alla associationer med rättsinnehavare, däribland ett bolag med begränsat ansvar, och avseende frågan huruvida behörigheten för en organisation i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 att åberopa de rättigheter som avses i artikel 3.1 även omfattar de rättigheter som tillkommer medlemmar i en juridisk person som är delägare i denna organisation. Dessa medlemmar skulle i så fall anses vara "indirekta medlemmar" i organisationen.
- 29 Den nationella domstolen ställer sig dessutom frågan huruvida STV även har behörighet att göra gällande de rättigheter enligt artikel 3.1 i förordning nr 1768/95 som tillkommer rättsinnehavare eller licensinnehavare som varken är delägare i STV eller indirekta medlemmar i nämnda bolag på sätt som anges i föregående punkt, men som ändå har anförtrott STV att mot vederlag tillvarata deras intressen.

- 30 Vad därefter gäller tolkningen av artikel 14.3 sjätte strecksatsen i förordning nr 2100/94 och artikel 8 i förordning nr 1768/95, anger den nationella domstolen följande. STV har inte åberopat några indikationer på att Werner Jäger vidtagit någon av de åtgärder som anges i artikel 13.2 i förordning nr 2100/94 beträffande de skyddade växtsorter som STV angett i sin begäran. STV har inte heller åberopat några indikationer på att Werner Jäger använt åtminstone någon av de aktuella växtsorterna i sitt företag. STV har således rätt att få de begärda uppgifterna endast om bolaget i nämnda bestämmelser tillerkänns en rätt att få uppgifter från varje jordbrukare, oberoende av de omständigheter som är föremål för prövning i målet vid den nationella domstolen.
- 31 Den nationella domstolen konstaterar att lämnandet av relevanta uppgifter på sätt som avses i artikel 14.3 sjätte strecksatsen i förordning nr 2100/94 utgör ett av de villkor som jordbrukaren skall uppfylla för att plantering i den mening som avses i artikel 14.1 undantagsvis skall anses vara tillåten. Skyldigheten att lämna dylika uppgifter förutsätter således nödvändigtvis att plantering skett.
- 32 Den nationella domstolen erinrar vidare om att artikel 8 i förordning nr 1768/95, i egenskap av tillämpningsföreskrift, endast preciserar villkoren för när undantagen i artikel 14.1 i förordning nr 2100/94 är tillämpliga.
- 33 Den nationella domstolen har tillagt att det är riktigt att det ofta är mycket svårt för rättsinnehavaren att påvisa överträdelser till följd av att en jordbrukare i sitt eget företag använder skördeprodukten från en skyddad växtsort som förökningsmaterial, eftersom det inte går att fastställa genom en undersökning huruvida en planta odlats genom plantering eller genom köpt utsäde. En omfattande rätt till uppgifter från varje jordbrukare skulle emellertid inte helt och hållet lösa dessa problem, bland annat eftersom samma svårigheter skulle uppkomma för rättsinnehavaren då ett nekande svar erhålls, då det inte finns tillräckliga möjligheter att kontrollera dessa svar. Den nationella domstolen har dessutom angett att det förefaller vara ”principiellt betänkligt att bevilja en rätt till

uppglysningar som kan ligga till grund för betalningskrav, när den informationsberättigade först genom dessa uppgifter får kännedom om huruvida det överhuvudtaget föreligger förutsättningar för ett sådant betalningskrav”. I normalfallet ankommer det på den som gör en rättighet gällande att åtminstone insamla konkreta indikationer på att sådana omständigheter föreligger som kan ligga till grund för ett sådant betalningsansvar.

34 Mot denna bakgrund beslutade Oberlandesgericht Düsseldorf att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1. a) Kan ett enligt tysk rätt bildat bolag med begränsat ansvar (GmbH) anses utgöra en ‘organisation av rättsinnehavare’ i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 ...?

b) Kan ett sådant bolag även göra gällande de rättigheter som anges i artikel 3.1 i nämnda förordning för rättsinnehavare i den mening som avses i artikel 3.2, när dessa rättsinnehavare inte är delägare i bolaget men är medlemmar i en sammanslutning som är delägare i bolaget?

c) Kan ett sådant bolag (mot vederlag) även göra gällande de rättigheter som anges i artikel 3.1 i nämnda förordning för rättsinnehavare i den mening som avses i artikel 3.2, när dessa rättsinnehavare inte är delägare i bolaget och inte heller är medlemmar i en sammanslutning som är delägare i bolaget?

2. Skall bestämmelserna i artikel 14.3 sjätte strecksatsen i förordning nr 2100/94 ... jämförd med artikel 8 i förordning nr 1768/95 ... tolkas så, att en

innehavare av en av växtförädlingsrätt skyddad växtsort enligt förordning nr 2100/94 kan begära att *av varje jordbrukare* få de uppgifter som anges i nämnda bestämmelser *oberoende av om* det föreligger omständigheter som tyder på att jordbrukaren har vidtagit någon av de åtgärder som anges i artikel 13.2 i förordning nr 2100/94 vad gäller den berörda växtsorten eller åtminstone har använt växtsorten i sitt företag?”

Bedömningen av den första tolkningsfrågan

- 35 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 skall tolkas så, att ett bolag med begränsat ansvar utgör en organisation av rättsinnehavare i den mening som avses i nämnda bestämmelse. Den första frågan har även ställts för att få klarhet i huruvida detta bolag, i förekommande fall, kan åberopa dels rättigheter för rättsinnehavare som inte är delägare i detta bolag men som däremot är medlemmar i en organisation som är delägare i nämnda bolag, dels rättigheter för rättsinnehavare som varken är delägare i bolaget eller medlemmar i en organisation som är delägare i bolaget, men som gett detta bolag i uppdrag att mot vederlag tillvarata dessa rättsinnehavares intressen.

Yttranden som har inkommit till domstolen

- 36 STV har gjort gällande följande. Artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 skall tolkas extensivt. Gemenskapslagstiftaren har medvetet underlåtit att precisera den konkreta formen för vilken sammanslutning av rättsinnehavare som avses beroende på att gemenskapslagstiftaren ville göra det möjligt att beakta de olika situationerna i medlemsstaterna. Bestämmelsen avser ett centralt organ som har till uppgift att göra gällande de rättigheter som tillkommer rättsinnehavarna. Ett bolag med begränsat ansvar som bildats enligt tysk rätt omfattas således av artikel 3.2.

- 37 Det är för övrigt tillräckligt att varje rättsinnehavare lämnat skriftlig fullmakt till STV för att bolaget enligt artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 skall kunna göra gällande de rättigheter som tillkommer rättsinnehavarna enligt artikel 3.1 i förordningen.
- 38 Rekvisitet medlemmar skall i likhet med rekvisitet organisation tolkas extensivt. Rekvisitet medlemmar skall förstås som ett krav på "tillhörighet". Även när en dylik organisation har fått fullmakt att företräda någon är rekvisitet medlem i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 uppfyllt.
- 39 Rekvisitet medlem är *a fortiori* uppfyllt när rättsinnehavarna inte bara har lämnat en fullmakt till en organisation som är ett bolag, utan även är medlemmar i en sammanslutning som i sin tur är delägare i denna organisation. Dessa rättsinnehavare är i vart fall "indirekta medlemmar" i denna organisation, då dessa genom bildandet av en sammanslutning som de är medlemmar i associationsrättsligt är knutna till denna organisation, som företräder dem.
- 40 Werner Jäger har gjort gällande följande. Rekvisitet organisation i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 kan inte avse ett företag som STV. Det är uppenbart att ett bolag med begränsat ansvar inte har medlemmar i den mening som avses i bestämmelsen. Mot bakgrund av att gemenskapslagstiftaren använt ordet medlemmar är det klart att denne avsåg en sammanslutning med uppgift att tillvarata intressena för en viss yrkesgrupp i form av en förening eller liknande. Gemenskapslagstiftaren avsåg däremot inte med detta ord ett företag som rättsligt och organisatoriskt är helt fristående, utan koppling till förädlarnas enskilda intressen.

- 41 Den italienska regeringen har gjort gällande följande. Ett bolag kan inte vara en organisation av rättsinnehavare i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95. Ett bolag är nämligen en separat juridisk person i förhållande till delägarna, och det kan således anses vara tredje man i förhållande till varje innehavare av växtförädlarrätt. Enligt förordning nr 1768/95 kan ett sådant bolag således inte vara cessionarie av de rättigheter som tillkommer rättsinnehavaren och som följer av artikel 14 i förordning nr 2100/94.
- 42 Kommissionen har anfört följande. Begreppet organisation av rättsinnehavare som är etablerad i gemenskapen på gemenskapsnivå eller nationell, regional eller lokal nivå skall tolkas extensivt. En sådan extensiv tolkning skall göras så, att samtliga olika organisationsformer i medlemsstaterna omfattas av begreppet. Detta är även skälet till att gemenskapslagstiftaren medvetet valt att i allmänna ordalag hänvisa till en dylik organisation.
- 43 Med stöd av idén att samtliga organisationsformer skall vara tillåtna och att rättsinnehavarnas rättigheter skall garanteras oavsett organisationsform, anser kommissionen att fysiska personer eller organisationer vars medlemmar utgörs av rättsinnehavare kan vara medlemmar i en organisation av rättsinnehavare. Ett bolag med begränsat ansvar som bildats enligt tysk rätt kan således vara en organisation av rättsinnehavare i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 när det är fråga om rättsinnehavare som inte är delägare i bolaget men som är medlemmar i en organisation som själv är delägare i detta bolag. Dessa sistnämnda medlemmar är indirekta medlemmar, och bolaget kan åberopa deras rättigheter under förutsättning att bolaget har fått en fullmakt från medlemmarna i detta avseende.
- 44 I artikel 3.2 andra meningen i förordning nr 1768/95 föreskrivs däremot tydligt att en organisation av rättsinnehavare i den mening som avses i bestämmelsen enbart kan agera för sina medlemmar. Härav följer att en organisation av rättsinnehavare inte kan åberopa de rättigheter som avses i artikel 3.1 för de

rättsinnehavare som inte är delägare eller medlemmar i organisationen och som inte heller är medlemmar i en sammanslutning som är delägare eller medlemmar i denna organisation.

Domstolens bedömning

- 45 Enligt artikel 14.3 i förordning nr 2100/94 och i likhet med vad som föreskrivs i artikel 1 i förordning nr 1768/95 inrättas genom sistnämnda bestämmelse tillämpningsföreskrifter för villkoren för tillämpning av undantaget i artikel 14.1 i den förstnämnda förordningen.
- 46 Av artikel 3.1 i förordning nr 1768/95 följer att de rättigheter och skyldigheter för rättsinnehavaren som uppstår till följd av bestämmelserna i artikel 14 i förordning nr 2100/94, med undantag av rätten till rimlig ersättning till denne om den redan har fastställts, inte kan överföras till andra personer.
- 47 I likhet med vad generaladvokaten anført i punkt 20 i sitt förslag till avgörande utgörs de berörda rättigheterna huvudsakligen av rätten att uppbära ersättning från jordbrukarna, rätten att kontrollera tillämpningen av artikel 14 i förordning nr 2100/94 och av de bestämmelser som antagits på grundval av denna bestämmelse och av rätten att erhålla relevanta uppgifter efter det att rättsinnehavarna begärt detta från jordbrukarna och leverantörerna av tjänster för iordningställande.
- 48 Enligt artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 kan dessa rättigheter åberopas av enskilda rättsinnehavare, gemensamt av flera rättsinnehavare eller av en organisation av rättsinnehavare som är etablerad i gemenskapen på gemenskapsnivå eller nationell, regional eller lokal nivå.

- 49 Begreppet organisation av rättsinnehavare definieras emellertid inte i förordning nr 1768/95.
- 50 Det följer emellertid av kravet på en enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten och av likhetsprincipen att en gemenskapsbestämmelse som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för att bestämma dess betydelse och räckvidd normalt skall ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela gemenskapen, varvid det skall tas hänsyn till sammanhanget och syftet med bestämmelserna i fråga (dom av den 19 september 2000 i mål C-287/98, Linster, REG 2000, s. I-6917, punkt 43, och av den 11 mars 2003 i mål C-40/01, Ansul, REG 2003, s. I-2439, punkt 26).
- 51 Syftet med artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 är att göra det möjligt för rättsinnehavare att organisera sig på ett lämpligt sätt för att göra gällande sina rättigheter enligt artikel 14 i förordning nr 2100/94. De kan därvid agera enskilt eller kollektivt eller bilda en organisation för detta ändamål. Enligt dessa bestämmelser är det upp till rättsinnehavarna att välja vilken rättslig form denna organisation skall ha. Den kan således vara såväl en förening som ett bolag med begränsat ansvar.
- 52 En jämförelse av de olika språkversionerna av artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 utvisar att denna tolkning är riktig. De ord som används i den danska versionen (sammenslutning), i den engelska versionen (organization), i den spanska versionen (organización), i den franska versionen (organisation), i den grekiska versionen (συνάνωση), i den italienska versionen (organizzazione), i den nederländska versionen (organisatie), i den portugisiska versionen (organização), i den finska versionen (järjestö) och i den svenska versionen (organisation) är tillräckligt allmänna för att omfatta inte bara föreningar utan även andra associationsformer, såsom bolag med begränsat ansvar. Det är visserligen riktigt

att ordet Vereinigung används i den tyska versionen av den första meningen i artikel 3.2 och i artikel 3.3 i förordning nr 1768/95, men i artikel 3.2 andra meningen i förordningen används inte desto mindre ordet Organisation.

- 53 Att artikel 3.2 andra meningen i förordning nr 1768/95 hänvisar till "medlemmar" i en organisation av rättsinnehavare förklaras helt enkelt av att ordet organisation används. Vilken rättslig form denna organisation skall ha anges emellertid inte härigenom.
- 54 Den italienska regeringen har gjort gällande att en organisation av rättsinnehavare i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 inte kan utgöras av ett bolag eftersom detta bolag måste anses vara tredje man i förhållande till varje rättsinnehavare. Vad beträffar detta argument konstaterar domstolen endast att varje organisation som är en juridisk person utgör tredje man i förhållande till de rättsinnehavare som organisationen består av. Detta gäller inte bara de organisationer som är bolag. I likhet med vad generaladvokaten slagit fast i punkt 21 i sitt förslag till avgörande konstaterar domstolen vidare att förvärvet av delägarskap i en organisation som har formen av ett bolag med begränsat ansvar inte innebär en överlåtelse av rättigheter till detta bolag.
- 55 Vad gäller den rättsliga form som medlemmarna i en organisation av rättsinnehavare skall ha konstaterar domstolen att det inte finns några uppgifter i detta avseende i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95. Mot bakgrund av att det i punkt 51 i denna dom har slagits fast att det är upp till rättsinnehavarna att välja vilken rättslig form organisationen skall ha, finner domstolen emellertid att detta även skall gälla för organisationens medlemmar. I likhet med vad kommissionen på goda grunder har anfört kan såväl fysiska personer som organisationer vars medlemmar utgörs av rättsinnehavare vara medlemmar i en organisation av rättsinnehavare. Ett bolag med begränsat ansvar kan således vara en organisation av rättsinnehavare i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95, inklusive rättsinnehavare som inte är delägare i bolaget men som är medlemmar i en organisation som själv är delägare i detta bolag. I detta fall är sistnämnda personer indirekta medlemmar i bolaget.

- 56 Det följer emellertid av den andra meningen i artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 att för att en organisation skall kunna åberopa de rättigheter för rättsinnehavarna som uppstår till följd av bestämmelserna i artikel 14 i förordning nr 2100/94, måste organisationens medlemmar, direkta eller indirekta sådana, ha lämnat skriftlig fullmakt till organisationen i detta avseende.
- 57 Det följer även av den andra meningen i artikel 3.2 att en organisation av rättsinnehavare enbart kan agera för sina medlemmar. Den kan däremot inte agera i sitt eget namn eller för de rättsinnehavare som inte är medlemmar i organisationen.
- 58 Den första frågan skall således besvaras på följande sätt. Artikel 3.2 i förordning nr 1768/95 skall tolkas så, att ett bolag med begränsat ansvar kan utgöra en organisation av rättsinnehavare i den mening som avses i nämnda bestämmelse. En dylik organisation kan åberopa rättigheter som tillkommer rättsinnehavare som är medlemmar i en annan organisation om den sistnämnda organisationen själv är medlem i den förstnämnda organisationen. Organisationen kan däremot inte åberopa rättigheter som tillkommer rättsinnehavare som, utan att vara medlemmar i vare sig denna organisation eller i någon organisation som är medlem i denna, gett organisationen i uppdrag att mot vederlag tillvarata deras intressen.

Bedömningen av den andra tolkningsfrågan

- 59 Den nationella domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 14.3 sjätte strecksatsen i förordning nr 2100/94 jämförd med artikel 8 i förordning nr 1768/95 skall tolkas så, att innehavaren av ett gemenskapsskydd för en växtförädlarrätt får begära de uppgifter som föreskrivs i nämnda bestämmelser av en jordbrukare, när rättsinnehavaren inte har några indikationer på att jordbrukaren för förökning på mark i sina egna jordbruksföretag använder eller kommer att använda den skördeprodukt som han har erhållit genom att i sitt eget företag använda förökningsmaterial av en sort, undantaget hybrider och

syntetiska sorter, som omfattas av nämnda växtförädlarrätt och som tillhör en av de arter av lantbruksväxter som räknas upp i artikel 14.2 i förordning nr 2100/94.

- 60 I dom av den 10 april 2003 i mål C-305/00, Schulin (REG 2003, s. I-3525), har domstolen besvarat en nästan identisk fråga.
- 61 Såvitt avser detta mål hänvisas därför till punkterna 46–69 och 71 i domen i det ovannämnda målet Schulin. Vad därefter beträffar artikel 4.3 i förordning nr 1768/95, som STV åberopat till stöd för sin tolkning av artikel 8.2 i samma förordning, konstaterar domstolen endast att artikel 4.3 inte innebär några ytterligare skyldigheter för jordbrukarna. I stället föreskrivs bara regler om vem som skall iaktta jordbrukarens skyldigheter enligt artikel 14 i förordning nr 2100/94.
- 62 Mot denna bakgrund skall den andra tolkningsfrågan besvaras på samma sätt som den fråga som var föremål för prövning i domen i det ovannämnda målet Schulin. Den andra frågan skall därvid besvaras på följande sätt. Artikel 14.3 sjätte strecksatsen i förordning nr 2100/94 jämförd med artikel 8 i förordning nr 1768/95 skall inte tolkas så, att innehavaren av ett gemenskapsskydd för en växtförädlarrätt får begära de uppgifter som föreskrivs i nämnda bestämmelser av en jordbrukare, när rättsinnehavaren inte har några indikationer på att jordbrukaren för förökning på mark i sina egna jordbruksföretag använder eller kommer att använda den skördeprodukt som han har erhållit genom att i sitt eget företag använda förökningsmaterial av en sort, undantaget hybrider och syntetiska sorter, som omfattas av nämnda växtförädlarrätt och som tillhör en av de arter av lantbruksväxter som räknas upp i artikel 14.2 i förordning nr 2100/94.

Rättegångskostnader

- 63 De kostnader som har förorsakats den italienska regeringen, Förenade kungarikets regering och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 22 mars 2001 har ställts av Oberlandesgericht Düsseldorf — följande dom:

- 1) Artikel 3.2 i kommissionens förordning (EG) nr 1768/95 av den 24 juli 1995 om införande av genomförandebestämmelser för det undantag i jordbruket som föreskrivs i artikel 14.3 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt skall tolkas så, att ett bolag med begränsat ansvar kan utgöra en "organisation av rättsinnehavare" avseende växt-

förädlarrätt i den mening som avses i nämnda bestämmelse. En dylik organisation kan åberopa rättigheter som tillkommer rättsinnehavare som är medlemmar i en annan organisation om den sistnämnda organisationen själv är medlem i den förstnämnda organisationen. Organisationen kan däremot inte åberopa rättigheter som tillkommer rättsinnehavare som, utan att vara medlemmar i vare sig denna organisation eller i någon organisation som är medlem i denna, gett organisationen i uppdrag att mot vederlag tillvarata deras intressen.

- 2) Artikel 14.3 sjätte strecksatsen i rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt jämförd med artikel 8 i förordning nr 1768/95 skall inte tolkas så, att innehavaren av ett gemenskapsskydd för en växtförädlarrätt får begära de uppgifter som föreskrivs i nämnda bestämmelser av en jordbrukare, när rättsinnehavaren inte har några indikationer på att jordbrukaren för förökning på mark i sina egna jordbruksföretag använder eller kommer att använda den skördeprodukt som han har erhållit genom att i sitt eget företag använda förökningsmaterial av en sort, undantaget hybrider och syntetiska sorter, som omfattas av nämnda växtförädlarrätt och som tillhör en av de arter av lantbruksväxter som räknas upp i artikel 14.2 i förordning nr 2100/94.

Jann

Timmermans

von Bahr

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 11 mars 2004.

R. Grass

V. Skouris

Justitiesekreterare

Ordförande